

Freja og ostehapsen

Line er på besøg i en børnehave. Hun er som forsker interesseret i at finde ud af, hvad pædagogerne gør, og hvad de lægger vægt på i samspillet med børnene, så hun følger Mette, som er pædagog. Indimellem skriver hun sine observationer ned i fortællinger som denne:

Det er frokosttid i børnehaven, og fordi vejret er dejligt, sidder vi udenfor. Med sin mimik – et smilende nik med hovedet – henleder Mette min opmærksomhed på Freja, som er en af de små nye. Mette rykker hen i nærheden af mig og siger stille og smilende, at en ostehaps også kan bruges som modeller-voks. Freja ved ikke, at vi snakker om hende, men rykker sig i det samme, så jeg kan se, at hun sidder og hamrer/maser ostehapsen ned i voksdugen. Hun bemærker, at vi kigger på hende, og ser op på Mette, som smiler og siger: "Nej, hvad er det, du har lavet?" Ansigtet er åbent og inviterende. Freja smiler: "En kage!" siger hun begejstret. "Neeeej, en ostekage, Freja. Ih, hvor lækkert," siger Mette og fortæller om, at en af kollegerne engang havde en ostekage, hun havde bagt, med i børnehaven, og den smagte dejligt! Hun går hen mod rullebordet, mens hun siger: "Nu skal du få en ske til den! Nå, vi havde en gaffel. Værsgo, Freja," siger hun og giver gaflen til Freja, som begynder at spise. De to smiler til hinanden, mens Freja smager sin kage.

Velkommen til

Fortællingen, du nu skal læse, foregår på en døgninstitution. Det er os, der har skrevet bogen, der fortæller efter at have observeret situationen:

Det er hen på formiddagen, da Tom på 13 år har fået sagt farvel til sin far. Tom er netop blevet afleveret på den institution, hvor han skal bo som led i en frivillig anbringelse. Baggrunden for anbringelsen er massive konflikter med faren, som oplever at stå magtesløs over for en dreng, som ikke kommer regelmæssigt i skole og er ved at udvikle et hashmisbrug. Nu sidder han her, på brikken i det, der skal være hans værelse. Han er relativt stor af en 13-årig at være, stemmen er gået i overgang, han er høj og har brede skuldre. Men som han sidder her, lidt sammenkrummet, og kigger sig forsigtigt omkring, ser han ikke så stor ud. Nakken er dukket, albuerne hviler på lårene og hænderne er let foldede foran kroppen. Lige ved siden af ham sidder en mandlig pædagog, og nu sætter Kit, som er stedets souschef, sig lige over for ham. Hun sidder på samme måde som Tom – armene hviler på benene, hænderne er foldet foran knæene – og hun ser alvorlig ud. Hun rykker frem imod ham på kontorstolen og fanger hans blik. Tom bevæger ben og hænder lidt nervøst.

Kit ser på ham, venter lidt og siger så: "Så bor du her! Så er det horisonten!" "Ja," siger Tom, nikker og kigger væk. "Vi skal pakke dine ting ud nu," siger Kit. Tom nikker, viser, at han er helt indforstået med det. Kit fortsætter med at fortælle: "Det vil vi gøre sammen med dig, så vi ved, hvad du har." Tom nikker stadig. "Der kan godt være nogle ting, du ikke må have her," fortsætter hun. Tom kigger op, men nikker stadig. "Og der vil helt sikkert være noget tøj, du ikke må have her. For eksempel de bukser, du har på nu." "Okay." Tom møder hendes blik. "Hængerøv og huller på bukserne, det går ikke her." Tom bliver siddende i samme stilling, siger en lyd, der bekræfter, at han har forstået og accepteret. Kit kigger Tom ind i øjnene, tager ligesom tilløb: "Det med øreringene, det nævnte jeg godt for dig, da du var her på besøg." Tom nikker, vrider sig i hænderne og kigger væk. "Du må have én ørestik i, og det vil sige, at du skal tage den der ring ud, og du skal tage den sorte ud, der sidder i det andet øre." Kit peger, mens hun siger det, som for at gøre det helt klart for Tom, hvad hun mener. Tom ser væk og svarer ikke, men bliver siddende i samme stilling, hænderne og fødderne bevæger sig uroligt. "Du kan også tage dem alle sammen ud," siger Kit og tilføjer så, at hun skal have hans mobiltelefon. Tom griber straks til lommen, fumler lidt, før han får den fisket frem fra lommens dyb. Han slukker hurtigt for den og rækker den til hende. Hun tager imod med et: "Godt, tak for det." Blikket er fæstnet på ham igen. "Hvad vælger du at gøre med øreringene?" siger hun så, stadig i samme stilling, samme alvorlige blik. Tom piller ved sine fingre: "Jamen jeg piller ikke nogen af dem ud," siger han og kigger på hende. "Jamen det skal du," svarer hun, fastholder hans blik. "Det gør jeg ikke," holder Tom fast og møder hendes blik. "Det hører med," holder hun fast. "Jamen det gør jeg ikke!" "Nej," konstaterer Kit og bliver siddende, mens Tom vrider sine hænder og kigger ned, benet rokker uroligt. "Jeg kan godt se, det bliver svært nu," siger hun så, "og jeg kan forstå det, det ER svært, når man lige har sagt farvel." Hun venter lidt. Tom kigger ned, ansigtet fortrækkes i gråd. "Det er også i orden at blive ked af det," siger Kit. Tom kæmper med tårerne, spænder i hele kroppen der på sengen. Pædagogen ved siden af bevæger sin arm hen imod ham, som om hun vil tage om ham, men hun tager sig i det, bider sig i læben, ser ud ad vinduet. Kit, der nu har lænet sig tilbage i stolen, fortsætter: "Men om vi så skal vente herfra og til juleaften, så er det det, der skal ske." "Så må vi jo gøre det," svarer Tom, stemmen er fast, men han kigger stadig ned. "Ja, men sådan er det," konstaterer Kit. "Og vi er meget tålmodige mennesker." Hun bliver siddende, Tom ligeså.

Nye turmakkere

Lise er pædagog i en 1. klasse, hvor hun samarbejder med lærerne om børnenes hverdag og trivsel. Hun fortæller:

Viggo i 1. klasse trives ikke så godt. Vi oplever ham som meget lidt fleksibel, både i relationerne til de voksne, til de andre børn i klassen og i forhold til de opgaver, vi stiller ham over for. Han vil helst have helt styr på, hvad der skal foregå, og slår og sparker, når han føler sig presset. Han er derfor heller ikke særlig vellidt i børnegruppen. Så vi arbejder med at ændre på det og har bestemt, at vi vil arbejde med skiftende turmakkere, når vi skal have udeskole om onsdagen. Det letteste er egentlig, hvis han får lov at gå med sin bedsteven Kasper, men jeg har forslået Birgitte og Jens, som er klassens faste lærere, at han skal gå sammen med Jonas de næste gange. Jeg er med på turen og skal nok hjælpe ham.

Da vi skal afsted onsdag morgen, er der modstand fra begge drenge, så jeg beslutter at gå mellem dem, indtil vi kommer hen til skoven. Da vi skal hjem igen, siger jeg til drengene, at nu skal de gå sammen, indtil vi kommer til Brugsen, og så snakker vi om, hvordan det var. Ved Brugsen synes drengene, det er OK, og vi vælger at gå på samme måde, til vi kommer til børnehaven, ikke så langt fra skolen. Her synes drengene stadig, at det er OK, og resten af turen hjem til skolen skiftes de til at sparke til en sten på grusstien. De griner og hygger sig.

Pyntebordet

Julie er en ældre dame, der bor på plejehjem. Hun lider af en demenssygdom. Man har ansat en pædagog på afdelingen, fordi man mener, at pædagogiske tilgange kan være med til at forebygge magtanvendelse. Fortællingen stammer fra SPiDO-projektet (Socialpædagogisk Praksis i Demensomsorg) (SPiDO Teamet, 2009). Pædagogen hedder Maria, og det er hende, der fortæller her:

Julie er meget afholdt af personalet; hun er så sød og kærlig. Og så er hun et festmenneske: Hun elsker sang og musik. Hun synger med og roser os for vores fine sangstemmer. "Sikke da en gave fra Gud, du har fået," sagde hun til mig, da jeg sang med til jul.

Jeg tror faktisk, at hun er et meget lykkeligt menneske. Julie er kærlig og omsorgsfuld over for sine medmennesker, også de andre beboere, men hun kan også være meget stædig og egenrådig. Når hun vil ud at gå, er hun ikke sådan at stoppe. Og hun klæder sig i det, hun nu synes. Hun har ikke rigtig nogen fornemmelse for, om det er sommer eller vinter. Og vi skal ikke blande os og forsøge at bestemme over hende. Så bliver hun stejl: "Det er noget sludder, jeg kan godt gå selv. Jeg er ikke lavet af glas," siger hun, når vi for eksempel minder hende om, at det regner. "Det er ikke vejret, der er noget galt med, det drejer sig om påklædning," siger hun så, mens hun trækker skuldrene tilbage, stikker maven frem, kigger og indsnuser luften.

Når Julie er ude, kan hun finde på at plukke blomster i folks haver og komme hjem med favnen fuld. Julie har ingen fornemmelse af, hvad der er hendes, og hvad der er andres. Når hun ser noget, som hun synes er smukt eller fint, må hun bare have det.

Vi ved, at det er betydningsfuldt for hende at samle smukke ting og ordne og arrangere dem. Det er en måde for hende at være kreativ på. Så på et tidspunkt aftalte vi at lave et inspirationsbord med ting, vi tænkte kunne interessere hende. Vi valgte et lille rundt kaffebord med hjul til formålet. På hylden under det ligger der en pose. Julie holder meget af at putte ting i posen og tage dem op igen. Hun gør det tit sammen med en anden beboer, Gurli. Så Gurli får også noget ud af det, og det er jo bare fint.